

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

ректор Херсонського державного університету,

Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ

« 28 » березня 2025 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З АНАТОМІЇ ТА
ФІЗІОЛОГІЇ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

для ступеня вищої освіти «бакалавр» на основі повної вищої освіти

за спеціальністю А6 Спеціальна освіта

(денна, заочна форми здобуття освіти)

Івано-Франківськ – 2025

Затверджено на засіданні кафедри спеціальної освіти
(протокол № 9 від 14 березня 2025 року)

Укладач програми

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Віра Ляшко', written over a horizontal line.

Віра ЛЯШКО
(підпис)

Зміст

1. Загальні положення.....	3
2. Зміст програми.....	4
3. Перелік питань, які виносяться на фахове вступне випробування з анатомії і фізіології людини.....	7
4. Список рекомендованої літератури.....	9
5. Критерії оцінювання знань фахового вступного випробування.....	10

1. Загальні положення

Програма вступного випробування з анатомії та фізіології дітей та підлітків для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на 2 курс на основі повної повної вищої освіти, розроблена відповідно до Положення про організацію навчального процесу у Херсонському державному університеті, освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки фахівців зі спеціальності А6 Спеціальна освіта.

Організація та проведення фахового вступного випробування відбувається у порядку, визначеному в Положенні про Приймальну комісію Херсонського державного університету.

Основним завданням фахового вступного випробування з анатомії та фізіології дітей та підлітків для здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» зі спеціальності А6 Спеціальна освіта за спеціалізаціями А6.01 Логопедія та А6.02 Корекційна психопедагогіка є перевірка загальнотеоретичної підготовки з усіх розділів анатомії і фізіології людини у різні періоди онтогенезу та вмінь застосовувати знання у самостійній практичній діяльності.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Форма вступного випробування: вступне випробування проводиться усно за допомоги платформи ZOOM.

Тривалість вступного випробування – на складання іспиту відведено 180 хвилин.

Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт. На екзаменаційній роботі такого вступника член фахової атестаційної комісії вказує причину відсторонення та час. Під час перевірки така робота дешифрується і за неї виставляється оцінка менше мінімальної кількості балів, визначеної Приймальною комісією та Правилами прийому, для допуску до участі в конкурсі або зарахування на навчання поза конкурсом, незважаючи на обсяг і зміст написаного.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у назначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

2. Зміст програми

Вступ. Предмет і завдання дисципліни «Анатомія і фізіологія людини». Рівні організації організму людини. Функція, обмін речовин.

Предмет і завдання анатомії та фізіології, їх взаємозв'язок, значення в медицині. Короткий історичний нарис розвитку анатомії та фізіології. Роль видатних вчених у розвитку анатомії та фізіології. М.І. Пирогов, І.М. Сеченов, І.П. Павлов. Методи анатомічних та фізіологічних досліджень.

Закономірності росту і розвитку організму. Вплив спадковості на розвиток організму. Організм як єдине ціле. Поняття росту та розвитку. Вікова періодизація. Ріст і пропорції тіла на різних етапах розвитку. Критичні (сенситивні) періоди життя дитини. Фізичний розвиток - важливий показник стану здоров'я та соціального благополуччя. Біологічна акселерація. Оцінка фізичного розвитку. Прикладне значення антропометричних досліджень.

Клітина. Будова, форма й типи клітин. Будова функції та взаємозв'язок усіх органів клітини. Транспорт речовин через клітинну мембрану (пасивний, активний).

Поняття про тканини. Будова, значення і розміщення епітеліальної, сполучної, м'язової і нервової тканин в організмі. Орган. Система органів. Організм.

Анатомо-фізіологічні особливості систем організму на різних етапах онтогенезу.

Апарат руху та опори. Основні відомості з фізіології м'язової діяльності.

Остеологія. Кістки: класифікація, будова, з'єднання кісток. Будова і функції скелета в цілому. Скелет та сполучення кісток тулуба. Хребтовий стовп. Кістки верхньої кінцівки та їх сполучення. Кістки нижньої кінцівки та їх сполучення. Скелет голови (кістки мозкового черепа, кістки лицевого черепа). Топографія та сполучення кісток черепа.

Міологія. М'язи: будова, допоміжний апарат, класифікація. М'язи частин тіла. М'язи голови (мімічні, жувальні), м'язи грудей, живота, спини, верхньої та нижньої кінцівок. Анатомо-фізіологічні особливості опорно-рухової системи у дітей.

Порушення опорно-рухового апарату в дітей і підлітків.

Система крові та кровообігу. Рух крові в судинах. Поняття про лімфатичну систему та лімфообіг.

Значення крові, лімфи, тканинної рідини, які утворюють внутрішнє середовище організму, беруть участь в процесах обміну речовин та підтримці гомеостазу.

Система крові та її функції: транспортна, захисна, дихальна, екскреторна,

терморегуляційна, трофічна тощо. Склад, кількість і фізико-хімічні властивості крові. Клітини крові: еритроцити, лейкоцити, тромбоцити. Зсідання крові (гемокоагуляція) Швидкість осідання еритроцитів (ШОЕ) та її клінічне значення.

Кровотворення. Групи крові. Резус-фактор.

Система кровообігу. Будова серця. Властивості серця – збудливість, автоматія, провідність, скоротливість – які забезпечують йому безперервну ритмічну діяльність. Фази серцевого циклу. Рух крові по судинах. Артеріальний тиск і способи його вимірювання. Артеріальний пульс і його дослідження.

Лімфатична система. Лімфатичні вузли. Лімфа.

Дихальна система. Фізіологія дихання.

Повітроносні шляхи, апарат голосоутворення і дихальний апарат. Порожнина носа. Гортань. Трахея. Бронхи. Легені. Плевра. Середостіння. Специфіка будови органів дихання у зв'язку з їхньою мовно-голосовою функцією.

Дихання – сукупність процесів, що забезпечують споживання організмом кисню і виділення вуглекислого газу. Вентиляція легенів. Дихальний цикл. Легеневі об'єми. Захисні дихальні рефлексі. Газообмін в легенях і тканинах. Регуляція дихання (дихальний центр; дихання в умовах зміненого атмосферного тиску).

Травна система, фізіологія травлення. Обмін речовин і енергії.

Загальний огляд будови органів травлення. Будова та функції порожнини рота, зубів, язика, глотки, стравоходу, шлунка, тонкої кишки, товстої кишки, очеревини.

Великі травні залози. Будова, значення, розташування та функції печінки і підшлункової залози.

Травлення і його значення для організму. Травлення у порожнині рота, в шлунку, в кишках. Всмоктування в різних відділах травного каналу.

Анатомо-фізіологічні особливості органів травлення у дітей.

Обмін речовин. Основний і енергетичний обмін. Терморегуляція. Білковий, вуглеводний, жировий, водно-електролітний обмін. Вітаміни, значення їх в обміні речовин. Поняття про авітаміноз.

Сечова система. Регуляція сечовиділення.

Будова нирок і сечовивідних шляхів. Особливості кровообігу в нирках. Будова нирки. Нефрон – структурно-функціональна одиниця нирки. Зв'язок структури і функції органів сечоутворення. Процес сечоутворення. Регуляція сечоутворення. Сечовід. Сечовий міхур. Сечівник. Акт сечовипускання. Кількість, склад і властивості сечі. Анатомо-фізіологічні особливості сечової системи у дітей.

Шкіра та її функції.

Будова і функції шкіри. Сталість температури тіла людини. Значення судиннорухових реакцій шкіри і потовиділення. Особливості терморегуляції в дітей.

Перша допомога при опіках, обмороженнях. Запобігання сонячним і тепловим ударам. Гігієна шкіри дитини і профілактика шкірних захворювань. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри у дітей.

Ендокринні залози (залози внутрішньої секреції).

Класифікація ендокринних органів. Будова і вікові особливості гіпофіза, шишкоподібного тіла, щитоподібної залози, прищитоподібних залоз, загрудинної залози та змішаних залоз – ендокринної частини підшлункової залози та статевих залоз. Поняття про гіпо- і гіперфункцію ендокринних органів. Специфічність гормональної регуляції, значення ендокринних залоз в обміні речовин і роль у розвитку організму. Суть нейрогуморального регулювання функції.

Будова та функції нервової системи. Центральна нервова система. Периферична нервова система. Вегетативна нервова система.

Класифікація нервової системи. Центральна та периферична нервова система. Соматична та вегетативна (автономна). Нейрон – основний структурний елемент нервової системи. Синапси. Нервове волокно, нервовий стовбур (нерв). Нервові закінчення (чутливі, синаптичні, рухові). Поняття про рефлекс і рефлекторну дугу. Нервові центри. Центральна нервова система. Будова спинного мозку, його рельєф, внутрішня структура, провідні шляхи, оболонки, міжоболонкові простори і судини.

Оболонки головного та спинного мозку. Спинномозкова рідина.

Вчення І.П. Павлова про умовні рефлекси. Поняття про вищу нервову діяльність. Розвиток вчення про вищу нервову діяльність. Безумовні та умовні рефлекси. Інстинкти. Умови і механізми утворення умовних рефлексів.

Сон, сновидіння і гіпноз. Розлади сну. Гігієна сну. Перша і друга сигнальні системи. Типи вищої нервової діяльності.

Значення і будова вегетативної (автономної) нервової системи. Відділи вегетативної (автономної) нервової системи. Периферичний відділ симпатичної та парасимпатичної нервової системи. Регулювання діяльності внутрішніх органів.

Органи чуттів та їх значення

Поняття про аналізатори. Будова органу зору. Сприйняття світлових подразників. Адаптація. Акомодация. Короткозорість, далекозорість. Гігієнічні вимоги щодо освітлення. Небезпека проникаючих пошкоджень ока.

Слуховий аналізатор і вестибулярний апарат. Передача звукових коливань. Розлад слуху. Особливості будови і функції будови вестибулярного апарату.

М'язово-суглобовий, смаковий, нюховий та шкірний аналізатори.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ФАХОВИЙ ВСТУПНИЙ ІСПИТ З АНАТОМІЇ ТА ФІЗІОЛОГІЇ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

1. Місце людини в природі.
2. Поняття про клітину і тканини. Поняття про органи, системи органів. Будова клітини і тканин.
3. Будова скелету людини та його відділів.
4. Будова і функції кісток, їх з'єднання.
5. Будова і функції суглобів.
6. Вигини хребта, їхнє формування і функціональне значення.
7. Будова скелету верхньої кінцівки у зв'язку із пристосуванням до праці.
8. Будова скелету нижньої кінцівки у зв'язку із пристосуванням до прямоходіння.
9. Вікові зміни скелету кінцівок.
10. Плоскостопість і його гігієна.
11. Будова та класифікації м'язів, м'яз як орган.
12. Механізм скорочення м'язу. Робота та сила м'язів.
13. Кров, її склад та функції, вікові особливості.
14. Групи крові, переливання крові. Імунітет.
15. Будова і функції системи кровообігу, вікові особливості.
16. Будова та функції серця і судин. Серцевий цикл, його фази.
17. Провідна система серця.
18. Велике і мале кола кровообігу.
19. Будова і функції травної системи та її відділів, вікові особливості.
20. Обмін речовин та енергії - основа процесу життєдіяльності організму.
21. Вікові особливості травлення і харчування.
22. Будова і функції дихальної системи та її відділів, вікові особливості.
23. Вікові зміни частоти та глибини дихання, дихальних рухів, життєвої ємності легень, хвилинного обсягу дихання.
24. Типи дихання. Регуляція дихання.
25. Будова і функції сечовидільної системи та її відділів, вікові особливості.
26. Механізм утворення сечі.
27. Будова та функції шкіри.
28. Перша долікарняна допомога при опіках та обмороженнях, сонячному та тепловому ударах.
29. Ендокринна система, її будова. Гормони, їх вплив на організм людини.
30. Особливості будови і функцій залоз внутрішньої секреції.
31. Будова та значення нервової системи. Нейрон - структурна одиниця нервової системи, його будова.
32. Будова синапсу. Взаємодія процесів збудження і гальмування.
33. Будова та функції спинного мозку і його вікові особливості.
34. Будова та функції відділів головного мозку (довгастий міст, мозочок, середній мозок, проміжний).
35. Будова і функції кори великих півкуль.
36. Рефлекс та його значення. Будова рефлекторної дуги.
37. Умовні та безумовні рефлекси, їхнє значення на різних вікових етапах. Види

безумовних рефлексів. Механізм та умови, необхідні для утворення умовного рефлексу.

38. Перша і друга сигнальні системи.

39. Типи вищої нервової діяльності за І.П.Павловим та М.І.Красногорським.

40. Пластичність типів вищої нервової діяльності.

41. Сон та його особливості. Фізіологічне значення сну.

42. Сприйняття, пам'ять, емоції та їх вікові особливості.

43. Сенсорні системи організму. Вчення І.П. Павлова про аналізатори.

44. Будова і функції зорового та слухового аналізаторів.

45. Оптичні властивості ока. Гострота зору. Гігієна зору та слуху.

4. Список рекомендованої літератури

1. Аносов І.П. Анатомія людини у схемах. Київ: Вища школа, 2002. 191 с.
2. Антонік В.І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2009. 336 с.
3. Бажора Ю.І., Пішака В.П. Медична біологія. Вінниця: Нова книга, 2004. 656с.
4. Барикова Л.Б. Анатомія людини: навч. посіб. Івано-Франківськ, 2003. 71 с.
5. Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни. Робочий зошит: навч.-метод. посіб. Київ: Професіонал, 2004. 79 с.
6. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник. К.: Либідь, 2001 384 с.
7. Коцан І.Я., Гринчук В.О., Велемєць В.Х. Анатомія людини: підручник. Луцьк: Волин. НУ імені Лесі Українки, 2010. 890 с.
8. Музика Ф.В. Анатомія людини: навч. посіб. Львів: ЛДУФК, 2014. 359 с.
9. Сидоренко П.І. Анатомія та фізіологія людини. Вид. 4-е, випр. Київ: Медицина, 2012. 199 с.
10. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник. К.: Вища шк., 2001. 399 с.
11. Старушенко Л.І. Анатомія та фізіологія людини. К.: Здоров'я, 2003. 336 с.
12. Черкасов В. Г. Анатомія людини: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2011. 639 с.
13. <http://www.onu.edu.ua/>
14. [http:// www.biology.org.ua](http://www.biology.org.ua)

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ТЕОРІЇ КОРЕКЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ, ОСНОВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ШКІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

A (відмінно) 190,5-200 б.	Здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, вільно володіє понятійним апаратом. Вміє застосовувати теоретичні знання до розв'язання практичних питань навчання та виховання дітей з вадами інтелекту. Буде відповідь логічно, послідовно, розгорнуто, аргументовано, використовуючи фахову термінологію.
B (добре) 189,5-171,5 б.	Здобувач має міцні ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей, але відповідь може містити неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей та неправильне посилення на спеціальну літературу
C (добре) 152,5-170,5 б.	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички, але недостатньо вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми, недостатньо точно дає визначення категоріям, поняттям, допускає суттєві помилки методичного характеру
D (задовільно) 124,5-151,5 б.	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про проблематику, але його знання мають загальний характер, не підкріплені власними прикладами. Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування, поверховим умінням міркувати
E (задовільно) 100-124,0 б.	Здобувач має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні.
FX (незадовільно) 50-99 б.	Здобувач має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Навички самостійного міркування відсутні. Практичні навички на рівні розпізнавання.
F (незадовільно) 0-49 б.	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу, не може побудувати відповідь на поставлене питання, бо відсутні знання, необхідні для правильних відповідей. Наявна повна відсутність умінь міркувати.